



Consideranti corpora & sanitatem puerorum & juvenum nostrorum, qui secundum Recentiorum regulas educati sunt, facillime etiam invito apparet, emolumenta, quæ ex educatione hodierna præfagire audebant Pædagogi nostri, minime in infantum corporibus conspicua se præbere; adolescentes enim nostros corporis illud robur, quo inter veteres, bellicosos imprimis populos juvenus excelebat, non acquisivisse palam est.

§. II.

His vero cetera commoda, quæ in seculo nostro pædagogico ex magnorum, quos veneror, virorum institutis in Reipublicæ bonum & privatam civium salutem uberrime redundarunt, in dubium vocandi aut negandi plane animus non est. Eorum enim multa jam in aperto sunt, & plura adhuc posteris cognita fore,

fore, sperare imo præſagire licet. Ego vero medicus non tango, quæ ad medicum non attinent, de phyſicæ, quam dicunt, educationis hodierna methodo uſitata, in multis non laudanda, ſic opinor, quædam monere conſtitui.

§. III.

Civium ſanitas & corporum robur in ſalute Reipublicæ conſtituenda omni jure meritoque tanti pretii eſſe viſa ſunt Pædagogis recentioribus, ut inter cætera educationis propoſita & his quoque augendis & firmandis allaborarent, methodoque juſtæ regulisque inveniendis, queis corporum vires ad majorem gradum exaltari poſſint, omnem impenderent operam.

§. IV.

Non mirum hinc memorabilia veterum exempla, Græcorum imprimis & Germanorum, quorum corpora duriffima, ſaniffima, cunctis fere, quæ cogitari poſſunt, injuriis externis, fami & fiti, dolori & labori, calori & frigori omnibusque aëris viciffitudinibus reſiſtebant, eos adduxiſſe, ut methodum, quam veteres in corporibus ita firmandis obſervarent, & ipſi amplecterentur, & in ſcholasticos domeſticosque uſus commendare non dubitarent, imo ex ejuſdem
 appli-

applicatione saluberrimos in hominum sanitatem fructus redundaturos sibi aliisque pollicerentur.

Experientia vero plurium jam lustrorum docuit, & constanter docet, juvenum, qui secundum Recentiorum methodum vel in pædagogis, vel privatim educati sint, sanitatem non esse firmiorem, corpora non esse duriora, neque minus, quam ceterorum, morbis lethoque subjecta; & ut breviter dicam, civium sanitatem non eo gradu, quo sperabatur, & præfagebatur, melioratam, neque corporum robur firmatum esse, quæ quidem observatio multis, qui de Recentiorum institutis pædagogicis olim bene cogitabant, nunc, cum omni spe ceciderint, ea abhorere & contemnere facit.

§. V.

Causas vero, quare juvenes nostri corporis robur illud, quo inter veteres, bellicosos imprimis populos, juvenus excellebat, non acquirant, quodque tamen ex applicatione veterum præceptorum sperare audebant recentiores Pædagogi, non tam in præceptis ipsis, quam in eorum applicatione perversa ponendas esse censeo.

§. VI.

Negari nempe non potest, veterum regulas & observationes imprimis, quas copiosissimas fecerunt, ad corporis humani robur firmandum semper esse utilissimas, quarum plures juste administratæ & nostro tempore magni usus esse possunt; at bene quoque notandum est, quod multa eorum præscripta nostris temporibus plane non quadrent.

§. VII.

Veteres enim in exercendis corporibus suis non solum ad sanitatem, qualis omnibus convenit, sed & ad robur, vim, agilitatem & fortitudinem corporis, quibus militantes, (Veterum enim salus potissimum in bello erat) imprimis cominus pugnantes indigebant, respexerunt, id, quod artium eorum tam athleticæ quam & gymnasticæ regulæ satis superque docent. Cuncta itaque eorum præcepta, quæ cestum, luctam, pugilatum, hoplomachiam aliasque artis gladiatoriae & gymnasticæ partes spectant, hodie nullius usus esse apparet, nam & vix juvenibus nostris, qui castra sequi debent, unum alterumve eorum, cum diversus plane pugnandi modus hodie obtineat, convenire potest.

§. VIII.

§. VIII.

Male hinc agunt, qui juventutem nostram ad exercitationes & agitationes corporis vehementes, quales veteribus, athleticis imprimis utiles esse poterant, incitare solent; moderatum enim, non vehemens corporis exercitium est, quod sanitati dat constantiam & firmitatem; nimium & quod corporis & ætatis viribus adæquatum non est, potius rigida reddit corpora & senectutem præmaturam inducit, quod etiam observationes ex veterum, medicorum imprimis scriptis depromptæ illustrent, ex quibus constat, athletas aliosque magnis exercitationibus agitados sæpissime ex nimio corporis exercitio ægrotasse, mature senuisse, & hebetes factos fuisse, quare & tres tantum numerari memorabile est, qui in olympiacis ludis bis, in diversa ætate, in juvenili nempe & virili, præmio potiti sunt.

§. IX.

Non minus quoque in eo errant, quibus pueros ducendi provincia tradita est, Recentiores, quod generales tantum veterum regulas in exercendis corporibus observent, specialiores vero vix non plane negligant. Exercitia enim, quæ corpori robusto proportionata sunt, debiliori juveni non conveniunt, hunc magis enervant, & pertinaciter continuata præmature

occidunt. Ita etiam juniorum alio modo, quam adultiorum corpora exercenda esse, ultro patet; neque minus ad temperamentum & consuetudinem pueri exercendi, ad clima & locum, ad anni & diei tempus, quo movetur, variaque alia respiciendum est.

§. X.

Veteres hinc non solum certa loca, gymnasia & palæstræ ipsis dicta, corporis exercitationibus destinabant, sed habebant, qui regulas motuum præscribebant, quales Herodicus Aesclepiades, & Herophilus fuerunt, quorum nomina adhucdum inter medicos, erant enim medici, celebrantur.

§. XI.

Règulis vero istis, quæ plurimas & maxime speciales habebant, determinabatur, an jejune vel post prandium aut cœnam? an mane vel vesperi vel circa meridiem? an sub dio vel in loco tecto? an in umbra vel solis radiis? an diu vel breviter? an ad sudorem instantem vel ejus profluvium? an ad lassitudinem usque vel gratam tantum agilitatem corpora movenda sint.

Non minus motum corporis, qualis fieri debeat, præscribebant; an standum vel ambulandum vel currendum?

rendum? an equo vel curru vel navi vehendum aut
 natandum sit? an brevi via procedendum & reverten-
 dum? an longiori incedendum? an declivi aut ac-
 clivi tramite meandum sit? quibus corporibus illud,
 quibus hoc exercitii genus conveniat? pluraque alia
 a veteribus fufe & prolixè esse agitata, quæ super-
 sunt, ex eorum libris fragmenta satis probant.

§. XII.

Erant præterea, qui exercitationibus præfidebant;
 Gymnasiarchæ & Pædotribæ, quorum grave equidem
 & ponderosum officium erat, corporibus exercendis
 regulas præscriptas applicandi &, ne contra eas pec-
 cetur, curandi. Hi præcipue ad vires & effectus,
 quos exercitium durante corporis motu producebat,
 attendebant, segnes instigabant, excitabant, nimium-
 que motos abstinere jubebant.

§. XIII.

In nostris vero institutis pædagogicis & hodierno
 tempore talia præcepta, quibuscunque subjectis faci-
 le adaptanda, ceteraque fere omnia huc pertinentia
 adhucdum desiderantur, imprimis cum & veterum
 huc pertinentium scriptorum plurima infausto fato
 nobis

nobis erepta sint, & quæ superfunt, tempori & subjectis hodiernis forte convenientia hinc inde in veterum scriptis dispersa difficulter conquirantur.

§. XIV.

Hinc, qui in recentissimis pædagogis & secundum Recentiorum methodum educantur, sæpe eodem modo, eadem hora, omnes & simul, pueri & adolescentes, nullo habito respectu ætatis, consuetudinis aut virium, ad corporum motus sæpe justo vehementiores, neque climati, neque anni tempori, neque subjectis convenientes, & ad injurias externas perferendas excitantur, quam ob rem etiam plurimi ex exercitio, non ut deberent, alacriores, agiliores, sed lassii & ad meditationes, quas nunc sequi volunt, prorsus inepti, redeunt.

§. XV.

Neque id silentio prætereundum est, plures corporis exercitationes, quæ ab hodiernis pædagogis laudari solent, a vitæ periculo liberas non esse, adeoque saltem non omnibus & quibuscunque convenire, sed potius ab istis tantum instituendas esse, qui certo vitæ
generi

generi destinati sunt, huc e. g. pertinent natatio, ambulatio per funem vel angustum tignum, exercitium saltu vario se in equum & ex equo subjiciendi, fossam transfiliendi, & similia, quæ non solum luxationibus, fracturis, herniis, variisque aliis malis, si nimis protrahitur, ansam dare, sed & subito interficere possunt, quare his alia periculo libera & æque utilia substituenda sunt, & substitui possunt.

§. XVI.

Ex præcipuis etiam causis, quare emolumenta ex physicæ educationis hodierna methodo sperata non apparent, illa est, quod naturæ vestigiis minus curate vel plane non inhæreant Recentiorum plurimi. Multi quidem sibi imaginantur, se tramite naturæ incedere; quis enim pædagogorum nostrorum se natura amica uti non jactat? quis vestigia ejus indefesse se premere sibi non persuadet? Ast toto eos cælo sæpe errare effectus docent. Paucissimi naturæ vestigia amice legunt, plurimi mox a via deflectunt, & instinctum pro natura habentes, pro Junone nubem amplectuntur.

§. XVII.

Natura vero non facit saltus, quos recentiores educatores

eatores amare videntur, sed in cunctis, quæ molitur, lento incedit pede. Ausi quidem sunt anglomania pulsi quidam, ut methodum suam defendant, ad partum provocare, ut & naturæ subitas mutationes, qualis equidem partus est, convenire probent. Sed, ut non moneam, certe hoc, si huc referri meretur, unicum exemplum non multum probare, quis nescit, hanc mutationem etiam multis certe infantibus periculosam esse & perniciosam fieri? Quod vero magis memorandum est, hæc maxima equidem & omnium certe maxime subitanea, quæ tamen aliter fieri non poterat, mutatio in humano corpore, quam infans jam nascens subit, ratione vitæ nunc propriæ a priori, quam cum matre quodammodo communem habebat, diversissimæ, neque hæc inquam, licet primo intuitu ita videatur, plane subito fit; ut nempe sanguis olim pro parte matris corpore, nunc tenelli corpusculo solo præclusus, diversa nunc plane via circulet, necesse quidem est, ut quædam vascula, pulmonum imprimis aperiantur, amplientur, alia claudantur, collabantur; non vero ista uno momento, sed lente, paulatim sensimque fieri solers natura fecit; præterquam enim, quod cuncta, quibus infans jam nascens ad vitam nunc propriam protrahendam indiget, organa, respirandi &c. jam ante partum

partum diu, at sensim tamen præparantur, & pro parte quasi exercentur, ita ut in semestri imo bienni infante adhuc aperta reperias vasa, quæ in juvene & adulto clausa esse oportet. Ipsa quoque respiratio, quæ in matris gremio fieri non poterat, & sine qua tamen infans natus vitam protrahere nequit, non uno quasi ictu fit, sed successu temporis, indeterminati licet, & in diversis diversi. Prima nempe inspiratione, quæ singultu fit, parvus pulmonis lobulus, sequenti aëris haustu major, dein plures lobi, tunc pulmo integer dexter, tandem & sinister inflantur, aëre replentur, neque hæ inspirationes semper sibi cito, ut dein in consuetis fit, succedant, sed sæpe minuto dimidio, integro, minutis pluribus quandoque distant, id quod observationes in neonatis spiritum ducentibus & sectiones in cadaveribus tenellorum, qui brevi post partum vita iterum defuncti sunt, institutæ demonstrant. Ita etiam sensus in tenello non nisi sensim perficiuntur, cutis ipsa ad aëris infuetum accessum arcendum vernice caseosa obducta est. Motus vero in utero ultimo graviditatis tempore laxo & cedente satis liber, exercitiumque corporis & artuum non minus observatur quam post partum, infans in utero movetur & quie-

fcit, imo dormire & vigilare videtur; natura ergo saltum non facit.

§. XVII.

Subito itaque magnæ illæ in corporibus puerorum nostrorum mutationes, quas in educatione moliantur pædagogi, ut corpora eorum firmiora, robustiora reddant, indurant, nec fieri debent nec possunt.

§. XVIII.

Oportet quoque maxime hinc respicere ad constitutionem corporis puerilis individualem & ad sanitatem parentum; vehementibus enim corporis exercitiis subitaneisque vicissitudinibus, quæ pueros experiri jubent, ferendis eorum corpora hodierno tempore, a parentibus sæpissime debilibus progenita, atque ita his similia, id est, infirma plane apta non sunt.

§. XIX.

Neque etiam natura molimine suo & ordine, quam in diversis infantibus etiam diversum sæpe observare solet, turbanda est; ita quidam infantes e. g. maturius pedibus insistere & incedere discunt, quam alii; quidam

dam ad onera ferenda exercitiaque varia corporis peragenda ea ætate jam viribus pollut eximiis, qua alii vix corpus lento ingressu trahunt.

§. XX.

Quam procul itaque a naturæ vestigiis aberrant ! quam crudeliter in tenellorum corpora sæviunt, qui calido matris gremio vix emersum, ut corpori robur addant, mox frigide atrociter immergant, non ploratum, misericordiam exorantis tenelli, non ejulatum, non trementia membra certissima naturæ renuentis indicia curantes, veterum Germanorum exemplo intempestive nisi, quorum infantibus corpora dura parentum similia, firma data erant, neque hos etiam semper hanc repentinam temperiei vicissitudinem innoxie tulisse probabile est.

§. XXI.

Gravis vero etiam illa & aurea regula : naturam sequere ; ab aliis pædagogis & parentibus minus recte intelligitur, dum eorum multi in educatione nil vel spectatores tantum agendo omnia agere opinantur, naturam sequi id esse existimantes, ut sic dicto instinctui satisfiat, vel quod ipsis unum idemque esse vi-

detur, ut pueri in cibo & potu sumendis, in motu & quiete, in vigiliis & somno, brutorum more vivant, quare cunctis, quibuscunque infantum desideriis votisque satisfaciendum esse, nullisque perverfis licet & noxiis obicem ponendum aut saltem debitis cancellis coercenda esse contendunt. Cum tamen econtra in determinandis corporum exercitationibus, alimentis & regimine ceterisque, quæ physicam educationem spectant, virium corporis majorum vel minorum, temperamenti, climatis, sub quo vivit, vitæ generis, cui puer destinatus est, animi, quibus subjectus est, affectuum, ratio habenda sit; naturam enim sequi in sanitate & corporis robore firmandis potius in eo consistit, ut non solum cuncta, quæ forte debitæ nutritioni & corporis conservationi impedimento sunt, auferantur, sed & per justa exercitia, motus, mutationes, corporis viribus jam acquisitis & vitæ generi accommodata firmentur & augeantur. Sic ergo Bellonæ castra secuturus, qui aëris injuriis, fami, siti, calori & frigori ferendis, longis citatisque itineribus perficiendis aptus esse debet, longe aliter exerceatur, untriatur & educetur, necesse est, quam qui literarum studiis destinatus ab injuriis hisce utplurimum sibi temperare potest;

potest; & secundum diversam iterum methodum mercaturæ operam daturus, qui diversis alimentis, diverso climati, & vitæ generi, longis peregrinationibus sub cœlo diverso peragendis idoneus esse debet, educandus est.

§. XXII.

Cum quoque idem corpus diverso vitæ generi ducendo non æque aptum, debile nempe quibuscunque v. g. aëris injuriis ferendis impar sit, hinc & in puerorum educatione, quatenus infantis ad certum vitæ genus destinationem spectat, curate ad corporis ipsius vires, structuram & conformationem, agilitatem respiciendum est, vires enim novæ a natura non innatæ, arte vix unquam acquiruntur, inditæ vero, licet debiles facile, natura præeunte, exaltantur, augentur.

§. XXIII.

Naturam itaque vere imitari & sequi dicuntur, qui e. g. debilitatem partis alicujus in corpore juvenili aut hebetudinem percipientes, ut illam tollant, partem roborent, ad functiones quascunque aptiorem reddant, agilitatem concilient, partem exercere, movere docent, primum lente & leniter, dein vehementius

tius motum gradatim augendo; sic Veteres, pulmonum debilitate laborantem primum aperte legere, dein clare & lente, tunc citius & clarius, tum clamare, cantare, vociferari jubebant, exercitatione optime debilia roborari cognoscentes.

§. XXIV.

Sic naturæ vestigia legimus, quando a saltu nobis caventes vix matris gremio emersum, grato balneo tepido excipimus, sordesque latice puro abluimus, non vero frigidæ immergimus, neque, ut frequentissime fieri solet, oleo aut butyro infuso aut saponis solutione aut cerevisia aut vino aut frumenti spiritu lavamus & fricamus, hæc enim pro parte infirmis aut suffocatis convenire possunt, infantibus vero sanis, qui curatione hac non indigent, ægritudinem inferre possunt; vinum enim & spirituosum per cutis spiracula resorbta inebriando quidem soporem pusillis, ast sæpe apoplecticum, lethalem inducunt, cutim ad minimum rubefaciunt, inflammant. Oleosa vero & saponacea vernicem cuti protegendæ utilissimam, qua magnus, insolitus & si subitus est, noxius atmosphærici aëris in corpus tenellum effectus arcetur, intempestive & non sine noxa auferunt.

§. XXV.

§. XXV.

Hæc itaque probare videntur Veterum, quæ super-
 sunt regulas in educatione physica non quidem plane
 esse contemnendas, sed recte applicandas, quæ cli-
 mati, vitæ generi & ætati conveniunt, eligendas,
 inutiles negligendas, maxime vero naturæ tramite,
 quo ipsa in viribus corporis firmandis & augendis præ-
 it, & nobis incedendum esse,

Hinc itaque prebere videntur Veterum, quae super-
sunt regulas in educatione physica non quidem plane
esse commendandas, sed recte applicandas, quae eli-
ment, vitae generi & statui convenient, eligendas,
inertes negligendas, maxime vero naturae trinitas
quo ipsa in viribus corporis humani & augendis pre-
sunt, & nobis incedendum esse.



Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

